

יולי 2012 – תיר 1391 לשבוע שבין 27/6/11 – 4/7/12 עורך: ד"ר רז צימט

במוקד אירועי השבוע

- ✓ אמברגו הנפט נכנס לתוקפו; איראן ממשיכה להפגין נחישות.
- ✓ מתרחב השיח התקשורתי והציבורי סביב המשך עליית המחירים.
- ✓ מהי המקבילה ההיסטורית האסלאמית למצבה הנוכחי של איראן?
- ✓ עימות פוליטי בין הנשיא למבקרו ולאנשי דת בכירים בעקבות החלטתו למנות מושל חדש למחוז קום.
- ✓ תמונות השבוע: תמרון הטילים "הנביא הגדול 7" של משמרות המהפכה.

אמברגו הנפט נכנס לתוקפו; איראן ממשיכה להפגין נחישות

האמברגו על סחר נפט, שהטיל האיחוד האירופי על איראן, נכנס בראשית השבוע לתוקפו. סוכנות הידיעות מהר (Mehr) דיווחה בסוף השבוע, כי ארבעה חברי קבינט התכנסו ביום רביעי שעבר (27 יוני) לדיון מיוחד, שעסק בדרכי התמודדות אפשריות לנוכח האמברגו. שרי הכלכלה, התעשייה והנפט ונגיד הבנק המרכזי נועדו בבנק המרכזי לדיון, שנמשך מספר שעות, וגיבשו תרחישי התמודדות שונים. תרחישים אלה הוצגו לאחר מכן לנשיא אחמדינז'אד, שהעביר לחברי הקבינט הנחיות מיוחדות בנוגע להערכות הנדרשת מול הסנקציות (מהר, 29 יוני 2012).

שר הכלכלה, שמס אל-דין חסיני (Shamsoldin Hosseini), עדכן, כי בימים האחרונים הוא קיים מספר פגישות עם הנשיא, עם שרים בממשלה ועם פקידים בכירים בנוגע לצעדים הנדרשים לנוכח ההתפתחויות. הוא ציין, כי השפעת הסנקציות ניכרת הן במישור המעשי והן במישור הפסיכולוגי. במישור המעשי מקשות הסנקציות על העברת כספים, אך איראן הצליחה, לטענתו, להתמודד בהצלחה עם המגבלות שהוטלו עליה. במישור הפסיכולוגי, לעומת זאת, עדיין ניכרת השפעת הסנקציות על ההתפתחויות בשוק המט"ח (איסנ"א, 29 יוני 2012).

עם כניסת אמברגו הנפט לתוקף הוציא שר הנפט, רסתם קאסמי (Rostam Qasemi), אגרת הקוראת לכלל עובדי משרדו ומנהליו להתגייס לטובת התמודדות עם האמברגו והשלכותיו (מהר, 1 יולי 2012).

השר הדגיש, עם זאת, כי איראן היא מדינה גדולה ובעלת ידידות רבות בעולם ואינה חוששת מפגיעה ביכולתה למכור נפט. הסנקציות אף מהוות, לדבריו, הזדמנות עבור הרפובליקה האסלאמית להשיג התקדמות טכנולוגית בתעשיות הנפט (איסנ"א, 1 יולי 2012).

בכירים איראנים נוספים התייחסו בביטול לאמברגו הנפט. דרשן תפילות יום השישי בטהראן, חג'ת אל-אסלאם כאט'ם צדיקי (Hojjat-ol-Islam Kazem Seddiqi), הצהיר בדרשת יום השישי השבועית באוניברסיטת טהראן, כי הסנקציות נגד איראן יפגעו במערב יותר מאשר בה. הוא ציין, כי על מדינות המערב לדעת, שהעם האיראני צמח בתנאי לחץ ומלחמות וכי ככל שהסנקציות יחריפו, כך יגברו השגשוג, הסולידריות והאחדות באיראן. מלחמת שמונה השנים נגד עיראק שימשה אוניברסיטה עבור העם האיראני וחללי המלחמה מהווים עבורו מודל לחיקוי והוא יוכל להתמודד בהצלחה גם עם הלחצים המופעלים נגדו מצד המערב (פארס, 29 יוני 2012).

סגנו הראשון של הנשיא, מחמד-רזא רחימי (Mohammad-Reza Rahimi), טען, כי איראן מקדמת את הסנקציות בברכה כל עוד הוא נותרת מאוחדת (פארס, 30 יוני 2012). הוא הודה, עם זאת, כי ארצו ניצבת בפני הסנקציות החריפות ביותר, שהוטלו עליה אי פעם, ופנה לאזרחים בבקשה לסייע לממשלה במאבק נגד הסנקציות, שנועדו, לדבריו, למנוע את התקדמותו והתפתחותו של העם האיראני (מהר, 1 יולי 2012).

במקביל קראו בכירים איראנים לציבור ולרשויות המדינה להפגין נחישות ואחדות לאומית. בנאום, שנשא המנהיג העליון במהלך פגישה עם בכירי הרשות השופטת, הצהיר עלי ח'אמנהאי, כי מדינות המערב גייסו את כל עוצמתן על מנת לפגוע ברפובליקה האסלאמית ובכלכלתה. הסנקציות ממוקדות, לדבריו, באזרחי איראן ונועדו לערער את תמיכתם במשטר. הוא הביע את ביטחונו, כי המערב ייכשל במזימתו, כיוון שאינו מכיר את העם האיראני המודע לכוונות אויביו. הוא ציין, כי ארצות-הברית מנסה להטיל מצור כלכלי על איראן, אך מי שנמצא במצור הן מדינות המערב הניצבות בפני בעיות שאינן ניתנות לפתרון בעוד שאיראן נהנית מעושר פנימי, מאזרחים טובים וממשאבים אנושיים. ח'אמנהאי קרא לשלוש הרשויות לשתף ביניהן פעולה ולהתייצב מאוחדות כנגד תוכניותיהם של אויבי המדינה (אירנ"א, 27 יוני 2012).

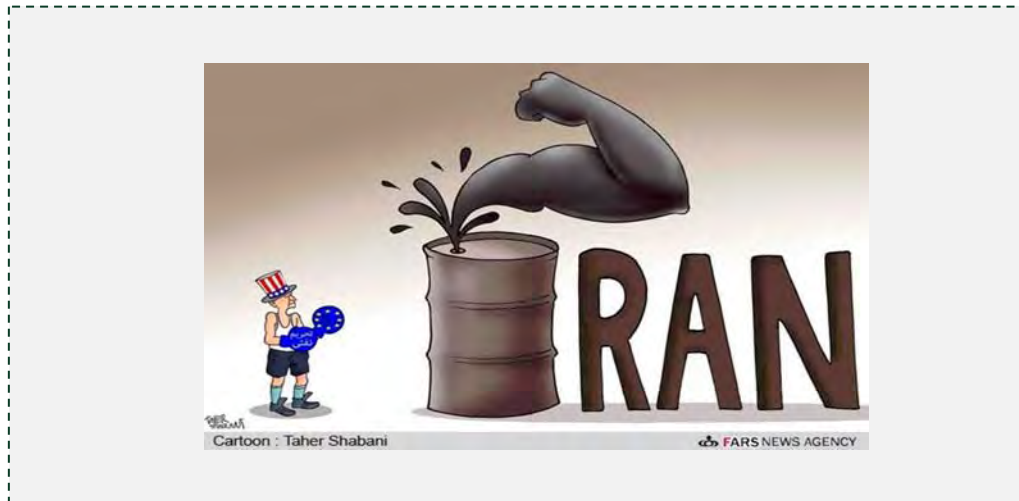
שר ההכוונה האסלאמית, סיד מחמד חסיני (Seyyed Mohammad Hosseini), הצהיר, כי החברה האיראנית זקוקה כעת לאותה "רוח גבריות", שאפיינה אותה במהלך מלחמת איראן-עיראק. בטקס לכבוד בוגרי המלחמה אמר חסיני, כי המאבק נגד הסנקציות והאיומים מחייב את העם האיראני לשמור על רוח ההקרבה והמסירות (אירנ"א, 1 יולי 2012). חבר המג'לס, ע'לאם-עלי חדאד עאדל (Gholam-Ali Haddad Adel), הדגיש, אף הוא, את הצורך להפגין נחישות לנוכח הסנקציות ואמר, כי האסטרטגיה החשובה ביותר לצורך התמודדות עימן היא התנהלות נכונה והתנגדות (איסנ"א, 2 יולי 2012).

התקשורת האיראנית עסקה בימים האחרונים בהרחבה באמברגו הנפט. במאמרי פרשנות, שפרסמו אמצעי התקשורת השמרנים, ניכרה היטב גישתה הנחושה של טהראן והובאו הערכות לפיהן השפעת האמברגו צפויה להיות מוגבלת. במאמר פרשנות מיוחד פירטה סוכנות הידיעות "מהר" ארבע דרכים אפשריות בהן יכולה איראן לנקוט בתגובה להטלת אמברגו הנפט: הפסקת השימוש בדולרים ובאירו במסגרת עסקאות הנפט שלה ומעבר לשימוש במטבעות אחרים או בעסקאות חליפין; הקמת תאגיד, שיספק ביטוח חלופי למיכליות הנפט כתחליף לביטוח, שחברות הביטוח האירופאיות הפסיקו לספק למיכליות המובילות נפט איראני; שיפור יכולת אחסון נפט גולמי במתקנים במפרץ הפרסי; וצמצום ייצור הנפט בשדות הנפט במדינה. סוכנות הידיעות התייחסה גם לאפשרות סגירתם של מיצרי הורמוז במטרה לצמצם את יצוא הנפט ולהביא לעליית מחיריו בשווקים העולמיים והעריכה, כי הסיכוי לכך גבר בעקבות הטלת הסנקציות "הבלתי-חוקיות" (מהר, 30 יוני 2012).

חבר ועדת המג'לס לביטחון לאומי ולמדיניות חוץ, אברהים אקא-מחמדי (Ebrahim Aqa-Mohammadi), אמר השבוע, כי בתגובה להטלת אמברגו הנפט חתמו כבר מאה חברי מג'לס על הצעת חוק הקוראת לסגור את מיצרי הורמוז בפני מעבר מיכליות נפט למדינות, שהצטרפו לאמברגו נגד איראן (מהר, 2 יולי 2012).

האתר תאבנאק (Tabnak) העריך, כי תקוותיהן של מדינות המערב להביא לשינוי במדיניות הגרעין של איראן באמצעות הסנקציות עלולה להתבדות, מאחר שהן שוגות בהערכתיהן ביחס לאופן שבו איראן מנתחת את שיקולי הרווח וההפסד שלה. איראן ומדינות המערב מתייחסות באופן שונה למטרות הסנקציות. המערב מבקש למנוע את הפיכתה של איראן למעצמה גרעינית באמצעות הגברת הלחץ הכלכלי על מעמד הביניים באיראן, שנועדה לערער את היציבות הפנימית במדינה. איראן, לעומת זאת, סבורה, שהסנקציות נועדו למנוע ממנה להפיץ את המודל האיראני ואת המהפכה האסלאמית באזור ולסכל כל אפשרות להפיכתה למודל לחיקוי עבור מדינות נוספות. כניעה למערב נתפשת, לפיכך, על-ידי איראן כויתור מוחלט על ערכיה ויעדיה והיא מעדיפה לשלם מחיר כלכלי. תלותו הכלכלית של המערב בנפט נוטעת באיראן את התקווה, שמדינות המערב יאלצו בסופו של דבר לסגת בהן מעמדותיהן. המחיר הכלכלי, שאיראן נדרשת לשלם, נתפש על-ידי כהשקעה לטווח ארוך במחיר פגיעה לטווח הקצר. לא ניתן לדעת בודאות, מה יהיו השלכותיו של אמברגו הנפט, נכתב בתאבנאק, אך מדובר במשחק שחמט אותו מנהלים שני הצדדים בהתאם להגיונות שונים (תאבנאק, 1 יולי 2012).

סוכנות הידיעות פארס טענה בשני מאמרי פרשנות, שפרסמה בימים האחרונים, כי לאמברגו הנפט לא תהיה כל השפעה על איראן. במאמר, שהתפרסם ערב כניסת אמברגו הנפט לתוקפו, נכתב, כי לתאריך 1 ביולי אין כל משמעות וכי הצגתו בתקשורת המערבית כמועד תחילת יישום האמברגו רק נועדה להגביר את השפעתן הפסיכולוגית של הסנקציות, שהובילו את המערב למבוי סתום. סוכנות הידיעות הדגישה, כי מדינות אירופה המייבאות רק 18% מהנפט האיראני החלו ליישם את האמברגו כבר לפני מספר חודשים וכי במקביל זכו 19 מדינות הנחשבות ליבואניות הנפט העיקריות של איראן לפטור מהצורך ליישמו והן רק הפחיתו את יבוא הנפט מאיראן באופן סמלי על מנת להימנע מעימות עם ארצות-הברית (פארס, 29 יוני 2012).

במאמר נוסף, שכותרתו: "מדוע אמברגו הנפט נועד לכישלון בטווח הארוך?", נטען, כי לנוכח הגברת הדרישה העולמית לנפט ודלדול עתודות הנפט בעולם, ייאלצו מדינות המערב להפסיק בסופו של דבר את הסנקציות ולשתף פעולה עם איראן כדי לנצל את משאבי הנפט שלה. המדינות התעשייתיות, ובראשן סין והודו, לא יוכלו לוותר לאורך זמן על 150 מיליארד חביות נפט איראניות, נכתב בפארס.

בשונה מעיראק ומאפגניסטאן, לא ניתן להתמודד עם איראן בדרך צבאית ולארצות-הברית לא תהיה בסופו של דבר ברירה אלא להיכנע בפני העם האיראני ולשתף עימו פעולה כדי להשיג נגישות למאגרי האנרגיה באיראן. סוכנות הידיעות הודתה, כי בטווח הקצר עלולות הסנקציות לעורר בעיות כלכליות, אך בטווח הארוך הן לא יוכלו להימשך והן אף פותחות בפני איראן הזדמנות להשתחרר מתלותה בנפט. אין ביכולתן של מדינות אחרות, ובראשן ערב הסעודית, לפצות על אובדן הנפט האיראני והעולם לא יוכל לוותר באופן מוחלט על הנפט האיראני האיכותי. זאת ועוד, לא ניתן להבחין בין נפט איראני לנפט שמקורו במדינות אחרות ואיראן יכולה גם לייצא את הנפט שלה בתמורה לסחורות חיוניות מסין ומהודו. לעם האיראני יש זיכרון היסטורי של התנגדות ללחצים חיצוניים, סיכמה "פארס", וחוקי השוק צפויים לשרת את האינטרסים של איראן במערכה המנוהלת נגדה (פארס, 30 יוני 2012).

גם היומון קדס (Ghods) טען, כי לסנקציות לא תהיה כל השפעה על איראן וכי מדינות אירופה הן שיחושו בעיקר פגיעתן. במאמר מערכת, שפרסם היומון תחת הכותרת: "לאירופה אין יכולת להמשיך במשחק האימים", נכתב, כי אירופה ניצבת בפני משבר כלכלי חמור אף מזה שפקד אותה לאחר מלחמת העולם השנייה. בתנאים קשים אלה נאלצות מדינות אירופה לשתף פעולה עם ארצות-הברית במשחק האמברגו החדש שלה בשעה שברור, כי הן תהיינה המפסידות העיקריות (קדס, 1 יולי 2012).

שבועון משמרות המהפכה, צבחי- צאדק (Sobh-e Sadeq), ביטא, אף הוא, עמדה מתריסה כלפי המערב והזהיר, כי איראן עלולה להגיב להחרפת הסנקציות בדרכים שונות. יש באפשרותה להחליט, האם להמשיך בשיחות המדיניות עם המערב או להפסיקן, היא עלולה להטיל מגבלות על מעבר כלי שייט במיצרי הורמוז ואף לסגור אותם לחלוטין והיא יכולה לגרום להחרפת הבעיות הניצבות בפני

ארצות-הברית והמערב באזור. על שרת החוץ של האיחוד האירופי ועל מנהיגי המערב לדעת, כי איראן לא תוותר על האינטרסים הלאומיים שלה ותנקוט בכל צעד שיידרש כדי להגן עליהם (צבחי- צאדק, 2 יולי 2012).

מתרחב השיח התקשורתי והציבורי סביב המשך עליית המחירים

סוכנות הידיעות מהר (Mehr) דיווחה השבוע, כי עליות המחירים הנמשכות של מוצרי היסוד גורמות לכך, שהוצאותיה של משפחה איראנית ממוצעת לטובת רכישת מוצרי מזון עולות בהרבה על הכנסותיה. הסוכנות חישה ומצאה, כי משפחה בת 4 נפשות אינה מצליחה לעמוד בהוצאותיה החודשיות גם אם שני בני הזוג עובדים ומשתכרים 400 אלף תומאן בחודש (כ-325 דולרים). הכנסתה של משפחה איראנית ממוצעת הצורכת 2 ק"ג בשר, 5 ק"ג עוף, 10 ק"ג אורז, 10 בקבוקי חלב, 5 חבילות חמאה, 60 כיכרות לחם, 10 ק"ג ירקות ו-60 ק"ג פירות אינה מספיקה לרכישת מוצרים בסיסיים אלה, כיוון שק"ג בשר עולה 25 אלף תומאן, ק"ג עוף עולה 5,000 תומאן, ק"ג אורז עולה 2,500 תומאן, בקבוק שמן עולה 3,500 תומאן, ק"ג פירות עולה בממוצע 2,500 תומאן, כיכר לחם עולה 600 תומאן, ק"ג ירקות עולה 1,000 תומאן, בקבוק חלב עולה 1,500 תומאן, חבילת חמאה עולה 2,400 תומאן ויוגורט עולה 2,000 תומאן. משמעות הדבר היא, כי משפחות רבות אינן מסוגלות להזין את עצמן בצורה טובה ובני המשפחה עלולים לסבול ממחסור בוויטמינים.

אזרחים בתור לקניית עוף בפיקוח ממשלתי, מתוך: www.atynews.com

מהר דיווחה, כי בעקבות ההתייקרויות האחרונות, הסירו משפחות רבות מסל המוצרים שלהן מוצרים בסיסיים, ובהם מוצרי חלב, שצריכתם חיונית לבריאותן. אחד האזרחים אמר לכתב הסוכנות, כי בעקבות עליית מחירי החלב, הוא נאלץ להפסיק לקנות בקבוק חלב מדי יום ומסתפק בקניית חלב מדי יומיים או שלושה. אזרחים רבים נאלצו, לדבריו, להפסיק לחלוטין קניית מוצרי חלב בשל עליית המחירים החדה. גם צריכת מוצרי עוף ובשר נפגעה משמעותית בעקבות עליית המחירים. אחד הקצבים

אמר לכתב הסוכנות, כי מספר הקונים ירד בשבועות האחרונים בצורה משמעותית. "מהר" הזהירה, כי אם לא תעמוד הממשלה בהבטחתה לפקח על מחירי המוצרים לקראת חודש הרמדאן, אזרחים רבים לא יוכלו לרכוש מוצרי מזון המכילים חלבונים הדרושים לחודש הצום (מהר, 2 יולי 2012).

בעקבות עליות המחירים גוברת הביקורת על מדיניותה הכלכלית של הממשלה. האתר תאבנאכ האשים את הממשלה בכישלון מדיניות הפיקוח על מחירי המוצרים וטען, כי גם כאשר היא מטילה פיקוח על המחירים, אין היא מסוגלת למנוע את עליית המחירים החדה ביחס לעבר. הממשלה אינה מצליחה, לדברי תאבנאכ, לקיים מנגנון פיקוח יעיל על המחירים וגם לא לכפות את המחירים, שהיא עצמה קבעה. הדבר מעיד על כך, שהחלטותיה בנוגע למחירים אינן מתחשבות בצרכי המשק או שהיא אינה מפקחת כנדרש על יישום החלטותיה. תאבנאכ הזהיר, כי אם תמשיך הממשלה בהתנהלותה הנוכחית, יימשך הבלבול הקיים בנוגע למחירים ולמדיניות הפיקוח והדבר עלול לפגוע ביציבות במשק (תאבנאכ, 2 יולי 2012).

האתר פרדא (Farda) מתח ביקורת חריפה על שתיקת הנשיא אחמדינז'אד לנוכח התייקרויות המוצרים. הנשיא מעדיף, לטענת האתר, לשלוח את סגנו או את שרי ממשלתו להגיב בתקשורת על עליות המחירים בעוד שהוא עוסק בשליחת מכתבי ברכה למנהיגי העולם לרגל יום העצמאות של ארצם. האתר סיפק שלושה הסברים אפשריים לשתיקתו הנמשכת של הנשיא: הוא מנסה להימנע מהצהרות פומביות כדי להסתיר את כישלון שרי ממשלתו, הוא שומר על שתיקה כדי להכשיר את הקרקע לפיטוריהם האפשריים של כמה משריו לנוכח המשך הביקורת כנגד ממשלתו או שהוא מנסה לשמור על פרופיל תקשורת נמוך בחודשים האחרונים שנותרו עד לתום כהונת ממשלתו מתוך הבנה שכל התייחסות פומבית תזיק לממשלתו ועדיף לאמץ את "אסטרטגיית השתיקה". פרדא גרס, כי לממשלה יש אחריות כלפי אזרחיה והזהיר, כי שתיקתה הנמשכת מזיקה לא רק לה אלא למשטר כולו (פרדא, 2 יולי 2012).

יו"ר המג'לס, עלי לאריג'אני, מתח, אף הוא, ביקורת על כישלון הממשלה לרסן את עליות המחירים. בפתח ישיבת המג'לס, שהתקיימה בשבוע שעבר, הזהיר לאריג'אני, כי מדינות המערב מנסות ליצור אווירה של ייאוש כלכלי באיראן ולערער את כלכלתה. הן מנסות להציג כל ביטוי למשבר כלכלי, כדוגמת עליית המחירים, כביטוי להצלחת דרכי פעולתן הכוחניות והעוינות נגד איראן. הוא ציין, כי על הממשלה והמג'לס לשתף ביניהם פעולה ולהגביר את נחישותם בפתרון הבעיות הכלכליות, וטען, כי האינפלציה נובעת מהתעלמות הממשלה מהמלצות המג'לס (פארס, 27 יוני 2012).

על רקע התייקרות המחירים והחרפת הסנקציות נגד איראן התייחסו כמה אנשי דת בכירים למשבר הכלכלי וקראו לאזרחים להפגין נחישות ואורך רוח. איש הדת השמרני הבכיר, אחמד ח'אתמי (Ahmad Khatami), התייחס ללחץ הכלכלי הגובר על איראן והמליץ לאזרחים, שלא להתלונן על עליות המחירים כדי שהדבר לא ינוצל לרעה על-ידי אויבי הרפובליקה האסלאמית. עליית המחירים פוגעת אומנם באזרחים, אמר ח'אתמי, אך אם האזרחים יתלוננו על כך, מדינות המערב יחשבו, שהן הצליחו להשיג

את יעדיהן. העם האיראני התמודד עם לחצים במשך 33 שנים וגם עתה יש ביכולתו לעמוד בפניהם בהצלחה (מהר, 28 יוני 2012).

איש הדת הבכיר, נאצר מכארם-שיראזי (Nasser Makarem Shirazi), קרא לאזרחים להימנע מהוצאות מיותרות. הוא ציין, כי במקביל לעבודת הממשלה נדרשים גם האזרחים לתרום את תרומתם, להסתפק במועט ולהאמין, שאויבי איראן לא יחזיקו מעמד לאורך זמן לנוכח עמידתו האיתנה של העם האיראני ויחדלו מלחציהם (פרדא, 2 יולי 2012).

בתוך כך הנחה השבוע שר הפנים, מצטפא מחמד נג'אר (Mostafa Mohammad Najjar) את סגני המחוזות לנקוט בצעדים הדרושים על מנת להגביר את הפיקוח על על המחירים בשווקים. בכנס של סגני מושלי המחוזות לענייני תכנון אמר נג'אר, כי אחת ממשימותיהן המרכזיות היא לפקח על השווקים כדי למנוע את עליית המחירים. הוא הדגיש, כי לפיקוח זה ולמניעת הפרת החוק יש חשיבות רבה במיוחד לקראת חודש הרמדאן (מהר, 2 יולי 2012). במקביל הצהיר בכיר במשרד התעשייה והמסחר, כי בנוסף למחירי העוף ומוצרי החלב, שכבר הוזלו בימים האחרונים, יוזלו בקרוב גם מחיריהם של מוצרים נוספים שצריכתם רבה במהלך חודש הרמדאן (עצרי-איראן, 2 יולי 2012).

מהי המקבילה ההיסטורית האסלאמית למצבה הנוכחי של איראן?

האתר רג'א ניזז המזוהה עם האגף הימני-רדיקלי במחנה השמרני פרסם השבוע מאמר פרשנות פרי-עטו של ד"ר מחמד-חסיין רג'בי דואני (Mohammad-Hossein Rajabi Davani). ד"ר דואני הוא היסטוריון וחוקר תולדות האסלאם ומשמש כמרצה להיסטוריה אסלאמית באוניברסיטת האימאם חוסיין בטהראן.

במאמרו מנסה ד"ר דואני להשיב לשאלה: מהי המקבילה ההיסטורית מראשית ימי האסלאם למצבה של איראן כיום? האם נכון להשוות את מצבה של הרפובליקה האסלאמית הנתונה במאבק נגד המערב למצבה של הקהילה המוסלמית תחת הנהגתו של הנביא מוחמד בראשית דרכו, כאשר היא ניצבה בפני חרם כלכלי מצד אנשי שבטו של הנביא, שבט קורייש, או למצבה בתקופה מאוחרת יותר, כאשר הנביא נקט ביוזמות מלחמתיות נגד אויביו? בעוד שמצבה של הקהילה המוסלמית בראשית בשורתו של הנביא מוחמד מבטא את "המערכה הרכה", שניהלו נגדה אויבי המוסלמים מקרב חברי שבט קורייש, הרי שקרבות "בדר" (Badr) ו"ח'יבר" (Khaybar), שניהל מוחמד נגד אויביו שנים ספורות לאחר מכן, ביטאו שינוי במצבה של הקהילה המוסלמית ומעבר מ"מלחמה רכה" ל"מלחמה קשה".

התקופה הראשונה אליה מתייחס החוקר היא תקופה המכונה: חרם שעב אבו-טאלב (Sha'b Abu-) (Taleb) על-שם עמק בו הטילו חברי שבט קורייש מצור על תומכי הנביא מוחמד לאחר הופעת האסלאם ותחילת בשורתו. התפשטות הדת החדשה יצרה חיכוכים בין בני חמולת בנו-האשם (Banu Hashem), שתמכו בנביא, לבין עובדי האלילים מקרב חמולת בנו-שמס (Banu Shams) המתחרה. חמולת בנו-שמס החרימה את חמולת בנו-האשם במשך מספר שנים כדי לנסות ולאלץ את חבריה להסיר את

תמיכתם ממוחמד ולהיכנע. חרם זה כלל הימנעות מנישואים וממסחר וכתוצאה ממנו נאלצו המוסלמים להגר לשעב אבו-טאלב שם סבלו מרעב כבד. חברי קורייש גם תמכו במתנגדי מוחמד, סירבו לכל הצעה להסכם שלום מצדו והטילו עונשים על מי ששבר את החרם וסחר עם אנשיו. הם אפשרו לתומכי מוחמד לצאת לעיר מכה לצורך הצטיידות רק במשך חודשיים בשנה, וגם אז העלו את מחירי הסחורות בעיר כדי למנוע מהמוסלמים לרכוש סחורות. בסופו של דבר הצליחו הנביא ותומכיו לעמוד איתן ולשאת את השפעות החרם הקשה. אנשי קורייש נאלצו לבטלו והמוסלמים שבו למכה.

ד"ר דואני טוען במאמרו, כי קיימות מספר נקודות דמיון בין מצבה של הרפובליקה האסלאמית כיום למצבה של הקהילה המוסלמית בתקופת חרם שעב אבו-טאלב. ארצות-הברית הטילה על איראן סנקציות החל משנת 1979 ואלה החריפו בשנים האחרונות, המערב הטיל איסור על נסיעתם של חלק מהבכירים האיראנים לחו"ל וסגר את חשבונות הבנקים שלהם, מדינות המערב תומכות במתנגדי המשטר ובאופוזיציה האיראנית ומסרבות לקבל את הצעותיה של איראן, שנועדו להסיר את המתיחות בסוגיית הגרעין. המערב גם מסית את שליטי המפרץ הפרסי נגד איראן בדומה לאופן שבו הסיתו אנשי קורייש את שבטי חצי האי-ערב נגד הנביא מוחמד. החוקר סבור, עם זאת, כי לא ניתן להשוות את מצבה של איראן כיום למצבה של הקהילה המוסלמית בתקופת החרם על הנביא ותומכיו.

ראשית, מוחמד ותומכיו היו במיעוט ביחס לאנשי קורייש. הנביא, שלא היה בעמדת שליטה, נעדר כל יכולת להתעמת פיזית עם אויביו וגם לא יכול היה להגן על תומכיו. איראן, לעומת זאת, נהנית מעוצמה רבה ולמערב אין אומץ לפגוע בריבונותה, כיוון שהוא יודע היטב מה יהיה מחיר התוקפנות נגדה. שנית, החרם נגד בנו-האשם גרם לסבל רב, לרעב ולצמא אף על-פי שנכשל בסופו של דבר. לסנקציות נגד איראן, לעומת זאת, לא הייתה עד כה השפעה של ממש על חיי האזרחים וגם מדינות המערב מודות בכישלונן. שלישית, בשונה מתומכי הנביא, שלא יכלו להתגונן מפני החרם מצד שבט קורייש, כיוון שהיו תלויים בסחורות שמקורן בעיר מכה, הרפובליקה האסלאמית נקטה במספר דרכים, שנועדו להבטיח את צרכיה ולהכשיל את תוכניות אויביה. הסנקציות נגד איראן אף הגבירו את ביטחונם העצמי של האיראנים ועודדו ייצור עצמי המשחרר אותה מהצורך לייבא סחורות.

המקבילה ההיסטורית הראויה יותר, לטענת ד"ר דואני, למצבה של הרפובליקה האסלאמית, היא תקופת קרבות בדר וח'יבר בין המוסלמים לאויביהם לאחר הגירת הנביא לעיר אל-מדינה בשנת 622 לספירה. לאחר היווצרות הישות המדינית המוסלמית החל מוחמד בפשיטות כנגד שיירות המסחר למכה. כאשר סבלה אל-מדינה מרעב, פקד מוחמד לתקוף שיירות המובילות מזון כדי להשיג מזון לעירו. בשנת 623 יצא מוחמד עם תומכיו לתקוף שיירה סורית, שנסעה לעיר מכה. ראש השיירה שמע על כך והזעיק תגבורת ממכה. אנשי שבט קורייש שלחו מאות לוחמים, אך מוחמד הצליח להביסם בקרב בדר. לקרב זה היו, לטענת ד"ר דואני, כמה מאפיינים ייחודיים. ראשית, הוא התנהל לאחר שהמוסלמים הקימו ממשלה ויזמו מלחמה כדי להגן על שלטונם. שנית, הקרב הוכיח את חשיבותם של האינטרסים המוסלמים בעיני הנביא. כאשר האויב איים על אינטרסים אלה, פעל הנביא בנחישות נגד האינטרסים של אויביו. שלישית, הנביא לא רצה במלחמה כוללת אלא ביקש להסתפק בהשתלטות על שיירות מסחריות שהיו בדרכן למכה. האויב כפה, עם זאת, על המוסלמים מלחמה כוללת והנביא לא נסוג

למרות שהכיר בכך, שאויבו נהנה מעדיפות צבאית על-פניו. רביעית, המוסלמים זכו לסיוע אלוהי וניצחו בקרב. חמישית, המוסלמים הצליחו בעקבות קרב זה לפגוע באינטרסים כלכליים חשובים של אויביהם ולהפוך את המדינה המוסלמית לישות השולטת על דרך מסחרית חשובה בחצי האי-ערב. שישיית, ניצחון האסלאם בקרב בדר הביא להופעתו של כוח חדש באיזור והעיד על עוצמתו.

מצב זה דומה יותר למצבה של איראן כיום. ארצות-הברית ו"המשטר הציוני" מבקשים לכפות על איראן מלחמה בשל עליונותן הצבאית לכאורה ביחס לאיראן, אך מלחמה זו תסתיים בניצחונה הגדולה של איראן, בתבוסת ארצות-הברית ובהעלמות ישראל.

השוואת מצבה של הקהילה המוסלמית בתקופת קרב בדר למצבה של איראן כיום מעלה, לדברי החוקר, כמה תובנות משמעותיות. ראשית, גם באיראן שולטת כיום ממשלה אסלאמית המונהגת על-ידי ממלא מקומו של האימאם. ההגנה על משטר זה היא בבחינת חובה של כלל המוסלמים ובמקרה של סכנה למשטר, כל המוסלמים מחויבים להגן עליו. שנית, גם המנהיג העליון מייחס חשיבות רבה מאוד לאינטרסים של הרפובליקה האסלאמית ופגיעה מערבית באינטרסים הכלכליים של איראן תוביל לתגובה איראנית חריפה ולפגיעה באינטרסים של אויביה. שלישית, איראן אינה חוששת מעוצמתם החומרית של אויביה ותתייצב נגדם בכל האמצעים העומדים לרשותה. רביעית, מאחר שהמשטר האסלאמי באיראן פועל בדרכו של האל לשם הגנה על האסלאם, הרי שבמקרה של מלחמה אין ספק, שאיראן תזכה לניצחון בזכות הסיוע האלוהי. חמישית, ניצחון איראני לא יהיה מוגבל לתחום הצבאי אלא יהיה גם ניצחון פוליטי וכלכלי וזרימת הנפט מהמפרץ הפרסי למערב יופסק כל עוד איראן תחפוץ בכך. שישיית, מלחמה תחשוף בפני העולם את עוצמתה הגדולה של איראן האסלאמית וניצחונה יכשיר את הקרקע לאיחוד גדול של מדינות האסלאם תחת הנהגתה ולהתפוררות "ההתנשאות העולמית".

בסיום המאמר מתייחס מחברו גם לקרב ח'יבר, שניהל הנביא בשנת 629 נגד השבטים היהודים, שגורשו ממכה והתרכזו באיזור ח'יבר. בקרב זה ניסה הנביא, לטענת ד"ר דואני, למנוע מהיהודים לממש את מזימותיהם נגד המוסלמים. גם איראן ניצבת כיום במצב, שבו היא נדרשת להגיב כנגד האיומים במתקפה צבאית הנשמעים מצד ראשי "המשטר הציוני". כשם שהנביא מוחמד ניצל את קרב ח'יבר על מנת לשים קץ לריבונות היהודית באיזור ולכונן שליטה מוסלמית מלאה באיזור, כך גם מנהיגי העליון של איראן מתייחס ברצינות לאיומים מצד ישראל ותגובת איראן תהיה מהירה וחריפה, תשים קץ ל"משטר הציוני" ותוביל להסרתו ממפת העולם (רג'א ניז, 29 יוני 2012).

עימות פוליטי בין הנשיא למבקרו ולאנשי דת בכירים בעקבות החלטתו למנות מושל חדש למחוז קום

החלטת הממשלה להעביר מתפקידו את מושל מחוז קום, חג'ת אל-אסלאם מחמד-חסיין מוסא-פור (Hojjat-ol-Islam Mohammad-Hosseini Musapour) ולמנות במקומו את מושל מחוז המדאן (Hamadan) לשעבר, כרם רזא פיריאאי (Karam Reza Piria'i), עוררה השבוע סערה במחוז והציתה מחדש את המאבק הפוליטי בין הנשיא למבקרו במחנה השמרני. מוסא-פור, איש הדת הראשון, שמונה

לתפקיד מושל מחוז, שימש בתפקידו 33 חודשים. מושל המחוז החדש נחשב לאחד ממקורביו של מחמד-רזא רחימי (Mohammad-Reza Rahimi), סגנו הראשון של הנשיא, ומזוהה, לטענת מבקרי אחמדינז'אד, עם "הזרם הסוטה" [כינוי לזרם הפוליטי המזוהה עם הנשיא וראש לשכתו, רחים משאאי]. האתר פרארו (Fararu) דיווח, כי במהלך נאום, שנשא פיריאי' בהמדאן בשנה שעברה, השמיעו כמה אזרחים סיסמאות נגד "הזרם הסוטה". בתגובה הוא הפסיק את נאומו ועזב את המקום (פרארו, 1 יולי 2012). כמו כן טענו מבקרי הנשיא, כי במהלך המשבר החרף, שפרץ בשנה שעברה בינו לבין המנהיג העליון, עלי ח'אמנהאי, סביב פיטוריו של שר המודיעין, חידר מצלחי (Heydar Moslehi), הביע פיריאי' תמיכה בנשיא (אעתמאד, 2 יולי 2012).

החלטת הנשיא להעביר את מוסא-פור מתפקידו ולמנות במקומו את פיריאי' גם קשורה, לטענת כמה פרשנים, למאבק הפוליטי המתנהל בינו ליו"ר המג'לס, עלי לאריג'אני, שנבחר למג'לס מטעם מחוז קום (פרארו, 1 יולי 2012). התקשורת האיראנית דיווחה השבוע, כי הנשיא מינה לאחרונה עוד אחד ממקורביו לתפקיד מושל מחוז צפון ח'ראסאן (Khorasan).

החלטת הממשלה בנוגע למינוי מושל מחוז קום עוררה ביקורת חריפה במחוז המשמש מרכז הממסד הדתי השיעי במדינה. דרשן תפילות יום השישי בקום, חג'ת אל-אסלאם מחמד סעידי (Hojjat-ol-Islam Mohammad Sa'idi), מתח ביקורת על ההחלטה וקרא להשאיר את מוסא-פור בתפקידו. הוא הביע צער על כך, שאזרחי המחוז שמעו על המינוי דרך אמצעי התקשורת, ואמר, כי העברת מוסא-פור מתפקידו אינה מקובלת על אנשי הדת הבכירים ועל אזרחי המחוז. סעידי הדגיש את היותו של מוסא-פור איש הדת הראשון, ששימש בתפקיד מושל מחוז, ואת קשריו הטובים עם בכירי אנשי הדת השיעים. הוא שיבח את יכולותיו ואת פועלו וציין, כי נציגי המחוז העבירו לממשלה בקשה לחזור בה מהחלטתה (www.snn.ir, 29 יוני 2012).

לביקורת הצטרפו מספר אנשי דת בכירים נוספים, ובהם איש הדת השמרני, איתאללה צאפי גלפאיגאני (Ayatollah Safi Golpayegani), מספר איגודים מקצועיים וארגוני סטודנטים. בהודעה, שהתפרסמה מטעם מספר ארגוני סטודנטים, נטען, כי דאגתם המרכזית של אזרחי קום בנוגע למושל החדש קשורה להעדר רוח שיתוף פעולה בינו לבין המכללות הדתיות ומנטייתו לכיוונים מחשבתיים ולאישים, שאין להם מקום בעיר קום. מבקרי מינויו של פיריאי' לתפקיד מושל המחוז החדש טענו, כי תפקודו כמושל מחוז המדאן לא הייתה לשביעות רצונם של אזרחי המחוז (גרס, 1 יולי; אעתמאד, 2 יולי 2012).

נציגי מחוז קום במג'לס הביעו, אף הם, את התנגדותם למינוי המושל החדש. חבר המג'לס, חג'ת אל-אסלאם אשתיאני עראקי (Hojjat-ol-Islam Ashtiani Araqi), טען, כי ההחלטה אינה משרתת את האינטרסים של אזרחי המחוז ואינה עולה בקנה אחד עם מעמדו (ח'בר אונליין, 1 יולי 2012). גם סניף קום של ארגון חזבאללה (Hezbollah) המזוהה עם האגף הימני-רדיקלי במחנה השמרני מתח ביקורת חריפה על העברת מוסא-פור מתפקידו והזהיר את הממשלה, כי אם זו לא תשנה את החלטתה, יפעל הארגון בהתאם ל"שליחותו המהפכנית". אחד מחברי הקבוצה הצהיר, כי אסור להפקיד את מחוז קום בידי המנאפקין [כינוי גנאי לארגון האופוזיציה, מג'אהדין-י ח'לק], ההסטה [כינוי גנאי לאופוזיציה

הרפורמיסטית] והסטייה [כינוי ל"זרם הסוטה"]. הוא הוסיף, כי פעילי הארגון מוכנים להקריב את חייהם על מנת להגן על הערכים האסלאמיים והמהפכניים (פרארו; ג'רס, 1 יולי 2012).

הסערה הגיעה לשיאה בטקס חילופי המושלים, שנערך ביום ראשון (1 יולי), כאשר נאום של שר הפנים, מצטפא מחמד נג'אר (Mostafa Mohammad Najjar), הופרע על-ידי אחד מתלמידי המכללה הדתית בעיר, שדרש מהשר להבהיר את הסיבה להעברת מוסא-פור מתפקידו. השר השיב לו, כי הוא מעוניין להקשיב לדבריו, אך ביקש ממנו להמתין לתום הטקס. המפגין המשיך להפריע לנאום השר, ובסופו של דבר נאלצו מארגני הטקס להוציאו מן האולם. בדבריו אמר שר הפנים, כי בכוונתו למנות את מוסא-פור לתפקיד יועצו. בנאום הפרידה של מוסא-פור הביע המושל היוצא את שביעות רצונו מסיום תפקידו והודה לנציגי המחוז במג'לס, ובראשם לעלי לאריג'אני, על דאגתם לקידום ענייני המחוז. הוא הביע את נאמנותו למנהיג העליון ואת מחויבותו לקריאת ח'אמנהאי לשמור על האחדות בחברה (מהר, 1 יולי 2012).

העימות בין שר הפנים למפגין במהלך טקס חילופי המושל

בעקבות הסערה, שעורר מינוי מושל המחוז, טען השבוע היומון הרפורמיסטי אעתמאד (E'temad), כי הפרשה מהווה ביטוי נוסף ליחסים המעורערים בין הנשיא לממסד הדתי בקום. היומון דיווח, כי לאחרונה נעשו ניסיונות מצד הנשיא לשפר את קשריו עם אנשי הדת הבכירים באמצעות שיגור שליחים מטעמו לעיר קום על מנת להיפגש עם אנשי הדת ולהעביר להם דיווחים כלכליים ומדיניים. עוד טען היומון, כי שלושה אנשי דת, שפעלו בשנים האחרונות בשירות הממשלה על מנת לשפר את קשריה עם הממסד הדתי, כבר אינם פועלים בשירותה. חג'ת אל-אסלאם מחמד-נאצר סקאי ביריא (Mohammad Nasser Saghaye Biriya), מתלמידיו של איש הדת הבכיר, איתאללה מחמד-תקי מצבאח-יזדי (Mohammad Taqi Mesbah-Yazdi), התפטר מתפקידו כיועץ הנשיא לענייני אנשי הדת והצטרף למבקרו של ראש לשכתו, רחים משא'י; חג'ת אל-אסלאם מרתזא אקא תהראני (Morteza Agha

(Tehrani), שנחשב לאחד ממקורבי הנשיא, נבחר לאחרונה למג'לס מטעם "חזית העמידה האיתנה" ואינו נחשב עוד לאחד מתומכי הממשלה; ואיתאללה מחי-אל-דין חא'רי שיראזי (Mohiyeddin Ha'eri Shirazi), התרחק, אף הוא, מהממשלה ומהפוליטיקה מסיבות בריאותיות ואחרות. היומון העריך, כי התרחקותם של שלושה אנשי דת אלה מהממשלה מעידה על כישלון המאמצים לשיפור הקשרים בינה לאנשי הדת הבכירים, וכי מינויו של מושל קום החדש מצביע על כך, שהממשלה ממשיכה למנות מושלי מחוזות בהתאם לרצונה וללא כל התייעצות או התחשבות בביקורת (אעתמאד, 2 יולי 2012).

האתר תאבנאכ מתח, אף הוא, ביקורת על הממשלה בעקבות מינוי מושל המחוז והגדיר את ממשלת אחמדינז'אד כשיאנית החלפת מושלי המחוזות. האתר דיווח, כי במהלך כהונת שתי ממשלותיו של הנשיא אחמדינז'אד בוצעו קרוב ל-60 שינויים במשרות מושלי המחוזות ברחבי איראן וכי בקרוב תיתכן גם החלפתו של מושל טהראן. שינויים רבים אלה פוגעים, לטענת האתר, ביציבות המנהלתית במחוזות (תאבנאכ, 2 יולי 2012).

יצוין, כי אין זו הפעם הראשונה בה פורץ עימות בין הנשיא למבקרו סביב איוש תפקידי מושלים במחוזות. במאי 2011 דיווחה התקשורת האיראנית על עימותים, שפרצו במחוז פארס בעקבות החלטת שר הפנים לפטר את מושל המחוז, עבדאללה חסיני (Abdollah Hosseini), ארבעה ימים בלבד לאחר שמונה לתפקיד. מבקרי הנשיא טענו, כי חסיני פוטר בשל התנגדותו לראש לשכתו של הנשיא, רחים משאא'י.

תמונות השבוע: תמרון הטילים "הנביא הגדול 7" של משמרות המהפכה

